

Малявін Євген Вікторович – старший викладач кафедри політології та соціології Національного технічного університету «Харківський політехнічний університет»

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Політична соціалізація особистості – це не тільки процес зберігання і передачі цінностей політичної культури. В умовах суспільних трансформацій вона створює нову політичну культуру і перетворює особистість на активного суб'єкта політичного життя, надає йому навичок орієнтування у політичному просторі.

У сучасних соціогуманітарних науках виокремлюють чотири головні типи політичної соціалізації особистості в залежності від норм та форм політичної поведінки, прийнятих у суспільстві: гармонійний, плюралістичний, гегемоністський та конфліктний.

Гармонійний тип характеризується прийняттям особистістю існуючого політичного порядку та влади, поважним ставленням до держави, політичної системи в цілому. Особистість розглядається як свідомий учасник політичного життя суспільства, активний суб'єкт політики.

Плюралістичний тип відображає толерантне відношення особистості до цінностей та поведінки інших людей. Такий тип політичної соціалізації переважає в країнах політичного лібералізму, заснованого на принципах приватної власності, правах громадянина та демократичному устрої суспільства. Особистість розглядається тут як рівноправний та незалежний суб'єкт політичної дії. Головною умовою функціонування такого типу політичної соціалізації є захищеність прав та свобод людини та загальна відповідальність громадян перед законом, тобто право виступає як підґрунтя та як реальність свободи особистості. Саме це є гарантом того, що плюралізм не перетвориться на анархізм та не переросте в гегемонізм.

Гегемоністський тип характерний для суспільства закритого типу. Його сутністю є установка на різко негативне ставлення особистості до будь-яких політичних систем та організацій, окрім тієї, з якою вона себе ідентифікує. За таких умов політична соціалізація базується лише на цінностях та нормах своєї групи, класу, спільноти.

Нарешті, конфліктний тип характеризується боротьбою між різноманітними політичними угрупованнями суспільства, в основі якої лежать різноманітні, але пов'язані інтереси. В таких умовах, щоб мати можливість виявити себе як суб'єкта політики, особистість повинна приєднуватися до певної групи, класу тощо. Така модель політичної соціалізації формується при недостатньому рівні економічного розвитку країни, закритості суспільства, його суттєвій соціально-економічній та культурній диференціації.

Типи соціалізації, у яких виражена залежність формування властивостей та якостей людини від впливу структур та інститутів влади, які домінують та продукують норми та цінності певної політичної культури, називають типами вертикальної політичної соціалізації. Поряд з ними існують й інші засоби взаємодії з владою в суспільстві, норми та цінності яких задають різноманітні групи, асоціації, об'єднання громадян тощо. У цьому випадку говорять про горизонтальну політичну соціалізацію [1, с. 321]. В умовах інформаційного суспільства різноманітні агенти політичної соціалізації пропонують особистості певне бачення суспільного устрою та намагаються привернути увагу різноманітними засобами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дашкевич Я. Молода національна еліта та основні етичні вартості / Я.

Дашкевич // Державність. – 2000. – № 1–2. – С. 9–12.